

HERSTRUCTURERING GLASTUINBOUW BOMMELERWAARD

Anita van der Knijff

Eén van de belangrijkste economische pijlers in de Bommelerwaard is de glastuinbouwsector met een omvang van circa 320 ha glas en een bruto toegevoegde waarde van ruim 70 miljoen euro. Echter, wil de sector in de toekomst economisch blijven floreren in deze regio, dan is herstructurering noodzakelijk. De provincie Gelderland heeft financiële middelen gereserveerd om de herstructurering te stimuleren. Sleutelwoorden in het provinciale herstructureringsbeleid zijn: concentratie en verplaatsing. Om deze processen een impuls te geven, heeft de provincie het LEI gevraagd bouwstenen aan te dragen voor een effectieve en efficiënte instrumentenmix.

Aanpak

De herstructurering van de glastuinbouw is niet uniek voor de Bommelerwaard, maar speelt landelijk. Er is nagegaan welke instrumenten andere gemeenten en provincies ingezet hebben bij vergelijkbare herstructureringsprojecten, wat de effectiviteit daarvan was, en welke rol de betrokken partijen hadden. Deze bevindingen zijn tijdens een workshop in de Bommelerwaard gepresenteerd aan de provincie, tuinders en andere belanghebbenden. Daarnaast zijn in de workshop drie fictieve praktijkcases behandeld, waarbij de deelnemers gevraagd werd hun mening te geven over de twee bestaande provinciale stimuleringsregelingen: verplaatsingsregeling (Verplaatsing grondgebonden land- en glastuinbouwbedrijven) en functieveranderingregeling (Vrijkomende Agrarische Bebouwing). Vervolgens zijn aan de provincie Gelderland diverse bouwstenen aangereikt op basis waarvan zij naar eigen inzicht een instrumentenmix ter stimulering van de verplaatsing en de concentratie van de glastuinbouw kan samenstellen. Aanvullend zijn ook enkele (beleids) aanbevelingen gedaan. Deze zijn aan het einde van dit artikel kort samengevat.

Effectieve en efficiënte instrumentenmix

Voor het ontwikkelen van een effectieve en efficiënte instrumentenmix zijn twee vuistregels van belang:

1. het inzetten van de juiste instrumenten op de factoren die het gedrag beïnvloeden en
2. het inzetten van die instrumenten die de hoogste effectiviteit hebben.

Het effect van een instrument is meestal groter als het wordt ingezet in combinatie met andere instrumenten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen juridische, communicatieve en economische instrumenten (figuur 1). Afhankelijk van de situatie is het effectiever en efficiënter om het zwaartepunt bij een bepaald type instrument te leggen. Elk instrument heeft immers zijn eigen rol in het geheel. Heldere en duidelijke juridische kaders, zoals streek- en bestemmingsplannen, zijn een basisvoorwaarde. Daarnaast worden communicatieve instrumenten, zoals informatieverstrekking en netwerken, ingezet om draagvlak te creëren en om het proces van herstructurering in beweging te brengen. Hierbij fungeren economische stimuleringsregelingen, simpel gezegd geld, vooral als smeeroil. Tot slot kunnen nog fysieke instrumenten ingezet worden (in figuur 1 buiten beschouwing gelaten), zoals het innemen van strategische grondposities in de Bommelerwaard.

Aanbevelingen

Met het oog op de specifieke situatie in de Bommelerwaard zijn door het LEI de volgende (beleids)aanbevelingen gedaan:

- Richt een netwerk of platform op waarin de provincie Gelderland, de gemeenten Maasdriel en Zaltbommel, de glastuinbouwsector en overige belanghebbenden vertegenwoordigd zijn met als doel

het versterken van de onderlinge vertrouwensband en een betere afstemming tussen het beleid van de overheid en de behoefte van de sector. Werk in dit platform aan een gezamenlijk actieplan voor de toekomst, zowel voor de korte termijn (tot 2012) als de lange termijn (na 2012).

- Breid in verband met de diversiteit en complexiteit van het vraagstuk het huidige instrumentarium (verplaatsingsregeling en functieveranderingsregeling) uit tot een volwaardiger instrumentenpakket.
- Heroverweeg een aantal uitgangspunten van de huidige twee stimuleringsregelingen en pas deze regelingen niet al te strikt en te star toe, maar zoek naar maatwerkoplossingen in overleg met betrokken ondernemers.
- Verbeter de informatievoorziening betreffende het provinciale beleid en de twee stimuleringsregelingen, bijvoorbeeld door de uitgifte van een nieuwsbrief en/of de opening van één informatie- en serviceloket.
- Laat door de sector een vertrouwenspersoon cq. gebiedsmakelaar benoemen die in informele sfeer de wensen en behoeften van individuele ondernemers met betrekking tot uitbreiding, verkassen en stoppen inventariseert en vervolgens probeert de betreffende ondernemers bij elkaar te brengen.
- Maak meer gebruik van de kennis en ervaringen van andere regionale of landelijke partijen, zoals de Stichting Herstructurering Westland (SHW), de TuinbouwOntwikkelingsMaatschappij Brabant (TOM) of het Stallingsbedrijf Glastuinbouw Nederland (SGN).

